

תקנות חז"ל זכר לחורבן/הרב חננאל עמי ישראל זי"ג

זכר לחורבן

- א. משחרב בית המקדש תקנו חז"ל כמה תקנות זכר לחורבן, כפי שיפורט בסעיפים הבאים.
- ב. אסור לאדם לבנות את ביתו מקושט כארמון.
- ג. אדם הבונה או משפץ את ביתו, צריך להשאיר אמה על אמה (כ-50 X 50 ס"מ) ללא צבע (או סיד) מול הפתח של הבית, כדי שכל פעם שנכנס לביתו יראה זאת.
- ד. אך אדם הקונה בית מקושט או צבוע בשלמותו, אינו צריך לקלף את הקירות.
- ה. אדם העושה סעודה חגיגית עם מוזמנים רבים, שאינה סעודה של מצוה, צריך להשאיר מקום פנוי בשולחן שבו לא ישים מאכלים, או שימעט במקום מסויים באופן שיורגש שחסר משם. ויש שחייבו דין זה גם בסעודת מצוה (ומכל מקום בשבת ויו"ט לא שייך דין זה). ויש קהילות שנהגו לאכול ביצים קשות בסעודות מצוה, זכר לחורבן [ביחוד בימינו שהדבר בדרך כלל אינו ניכר אם חסר משהו בשולחן].
- ו. אשה העונדת את תכשיטיה, לא תשים את כל תכשיטיה בבת אחת, אלא צריכה להשמיט תכשיט אחד בכל פעם.
- ז. חתן בחתונתו, צריך לשים מעט אפר בראשו במקום התפילין. ורוב עם ישראל נוהג במקום זאת, שהחתן שובר כוס בחופה, לאחר אמירת הפסוק "אם אשכחך ירושלים וגו'". ומכיון ששבירת הכוס היא זכר לחורבן, אין להגיד "מזל-טוב" לאחר שבירת הכוס [ולכן טוב לשבור את הכוס בין הקידושין לחופה, ולא לאחר סיום שבע הברכות]. ויש שנהגו את שני המנהגים: לשים אפר בראש החתן, ולשבור כוס בחופה.
- ח. כלה בחתונתה, אסורה לשים על ראשה כתר (אפילו שאינו כתר שלם), העשוי מכסף או זהב או שמשובצים בו אבני חן. אבל כתר העשוי מפלסטיק, או זר פרחים וכדומה - מותרים. ואיסור זה הוא לכלה בחתונתה בלבד, אבל לאשה סתם - מותר.
- ט. אסור לשמוע שירים ונגינות (אפילו ברדיו), בשעה שאוכל אדם את סעודתו. ואם אדם שותה יין, אסור לשיר אפילו בפה, בלי כלי נגינה. אבל מותר לשיר בפה שירי קודש, בין כשאדם אוכל, ובין כששותה יין.
- י. בסעודת מצוה, מותר לשמוע שירים ונגינות, ובלבד שלא יהיו שירים שאסור לשומעם.

הרואה ערי יהודה בחורבן

- יא. הרואה ערי יהודה בחורבן, עומד ואומר "ערי קדשך היו מדבר" (ישעיה סד, ט), וקורע את בגדו העליון עד שיגלה את ליבו (ואשה תקרע מעט, באופן שאינו מהווה חוסר צניעות).
- יב. דין זה שייך לגבי ערי יהודה בלבד, ולא לגבי ערי ישראל.
- יג. עיקר החורבן אינו תלוי בבנין, אלא כל מקום הנשלט בידי גויים נקרא חרב. ולכן יישובים שהיו ישובים יהודיים, ואינם בשליטה ישראלית, הנמצאים בארץ יהודה, נקראים חרבים לענין זה.
- יד. מי שראה את ירושלים בחורבנה, צריך היה לומר "ציון היתה מדבר שממה" (עי"פ הפסוק שם). אולם ב"ה, זכינו וירושלים אינה חריבה עוד, ודין זה כבר אינו שייך.
- טו. מי שרואה את המקדש בחורבנו, היה צריך להגיד "בית קדשנו ותפארתנו ... היה לחרבה" ולקרוע (וצריך להוסיף בקרע, גם אם קרע על ערי יהודה), אולם בימינו כיון שהדבר בידינו לבנות, עדיף שלא לקרוע. והטוב ביותר הוא לבוא בימים שאין בהם קריעה (שבת, ר"ח וחגים).
- טז. מי שהיה במקום שצריך לקרוע, וחזר לאותו מקום לאחר שלושים יום, צריך לקרוע שוב.

